

Wageningen Monumentaal over zonne-installaties op daken van monumenten

Wageningen 10 januari 2015

Geachte heer Van den Wijngaart,

U heeft ons gevraagd te adviseren over het gemeentelijk beleid m.b.t. het plaatsen van zonnepanelen op daken van monumenten (rijks- en gemeentemonumenten). Bij ons advies hierover onderschrijven wij de wens van de raad dat er bij monumenten meer mogelijk wordt aan energiemaatregelen (Klimaatplan Wageningen 2013 – 2016 Energie in de samenleving). Volgens ons zou je daarbij drie zaken tegen elkaar moeten afwegen.

1. De kwaliteit / uitstraling van het monument.
2. Het recht van elke eigenaar om zijn monument energiezuinig te kunnen beheren.
3. Het streven om Wageningen energieneutraal te maken.

Ad. 1 De kwaliteit / uitstraling van het monument

De visuele aantasting van monumenten is niet acceptabel. Kijk naar het gerealiseerde voorbeeld van zonnepanelen op de Markt. Dit doet werkelijk afbreuk aan het gebouw en aan het stadsbeeld.

Wageningen Monumentaal vindt daarom dat de gemeente Wageningen (als bevoegd gezag voor monumentenbeleid) plaatsing van zonnepanelen op monumenten in principe niet moet toestaan.

- De historische materialen en constructies, het karakter van het monument en het aanzicht van de omgeving mogen geen schade ondervinden door het plaatsen van zonne-installaties. Karakter, cultuurhistorische waarde en de ruimtelijke beleving van een monument en/of beschermd stads- of dorpsgezicht mogen op geen enkele wijze worden aangetast. Hierin volgen wij de lijn van de RCE (brochures RCE 2014).
- In de huidige praktijk blijken ook zonne-installaties met beperkte reflectie, een egale kleur (zonder wit rasterpatroon) of een aan het omringende dak aangepaste kleur afbreuk te doen aan de cultuurhistorische waarde van het gebouw en de omgeving. Ondanks alle vernieuwingen op dit gebied zijn er (nog steeds) geen goed betaalbare inpasbare installaties op de markt^{1 2}

Ad.2 Het recht van elke eigenaar om zijn monument energiezuinig te kunnen beheren

Eigenaren van monumenten hebben, net als iedere andere bewoner van Wageningen, ook het recht om hun eigen gebouw zo energiezuinig en voordelig mogelijk te beheren. Dat hoeft echter niet automatisch tot het plaatsen van zonne-installaties (panelen of collectoren) te leiden. Er zijn ook andere – meer effectieve – methoden om monumenten energiezuinig te maken.

---

¹ Helaas is bij de herbouw van de wijk Patrimonium gekozen voor grijze daken, omdat op dit moment bij rode daken passende / betaalbare zonne-installaties ontbreken. Dat is erg jammer, omdat daarmee de vertrouwde frisse kleurstelling van die wijk zal verdwijnen.

² Bij een geliberaliseerd toelatingsbeleid zouden we de huidige tijd misschien kunnen zien als een overgangperiode. Lelijke zonne-installaties zouden dan op (korte?) termijn weer van de daken kunnen verdwijnen. In afwachting van beter passende installaties zal zo'n overgangperiode toch minimaal 15 jaar gaan duren (afschrijving van de installatie). WM kiest er niet voor om minimaal 15 jaar tegen ontsierende daken aan te moeten kijken.

- Voor eigenaren van monumenten met daken die niet geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen (te klein, visueel gevoelig) moet het mogelijk zijn om een zonnepaneleninstallatie op het dak van een ander -niet-monumentaal pand – te leggen. Daarbij zou de opgewekte stroom wel ten goede aan de eigen energierekening komen. In Wageningen kan de Coöperatie Wageningen op Zon ook voor monumenten een oplossing bieden³.
- De brochure Zonne-energie en uw monument, Wegwijzer voor eigenaren en huurders (brochure RCE 2014) wijst op het belang van 'energie sparen' voorafgaand aan 'energie opwekken'. Juist in oude gebouwen kan het hoogste milieurendement worden gehaald door isolatie, kieren af te dichten, energiezuinige verlichting en een goede regeling van de cv-installatie. Dergelijke maatregelen zouden in de plaats kunnen komen van voorzieningen aan de buitenzijde. De gemeente zou hierop een stimulerend beleid moeten voeren.

Ad. 3 Het streven om Wageningen energieneutraal te maken

Het totaal dakoppervlak van monumenten in Wageningen is beperkt. Daarom is het milieurendement van plaatsing van zonnepanelen op de daken van monumenten – gezien op Wageningse niveau - verwaarloosbaar. Vanuit milieuoverwegingen is een actieve stimulering om zonnepaneleninstallaties op monumenten te plaatsen niet nodig.

Wageningen Monumentaal adviseert een 'nee tenzij' benadering

Dit alles overwegende is Wageningen Monumentaal in principe tegen het plaatsen van zonnepaneleninstallaties op monumenten. Wageningen Monumentaal pleit daarom voor een zeer restrictief beleid. Maar omdat niet elk onderdeel van beschermde gebouwen of gebieden in cultuur-historisch opzicht even waardevol of bijzonder hoeft te zijn, pleiten wij per gebouw voor een zorgvuldige 'nee-tenzij' benadering.

Zonnepaneleninstallaties mogen niet op rijks- en gemeentemonumenten worden geplaatst, tenzij de initiatiefnemer ten overstaan van de Commissie Ruimtelijke Kwaliteit kan aantonen, dat van de installaties niets in het zicht zal komen (0%!) en dat de installaties geen schade aan het monument zullen toebrengen. Dus:

- Aan de voorkant / zichtzijde 0% bedekking van het dakoppervlak
- Eventueel aan de achterkant / buiten het zicht; maatwerk na advies van de CRK (géén sneltoets). De installatie is niet zichtbaar vanuit openbaar toegankelijk gebied, de historische dakbedekking wordt niet verwijderd en bij montage ontstaat geen schade aan het dak.

Daarnaast zou de gemeente Wageningen op allerlei manieren kunnen stimuleren dat bij de Wageningse monumenten alle mogelijkheden van 'energie sparen' worden benut.

- De gemeente zou kunnen meewerken aan mogelijkheden voor energie-coöperaties om op niet-monumentale gebouwen gezamenlijk zonnepaneleninstallaties te plaatsen. Vanwege het landelijk gehanteerde 'postcoderoos-systeem' is een extra locatie in de omgeving van het centrum gewenst.

---

³ De coöperatie Wageningen op Zon wil – in samenwerking met de Stichting Zonne-energie Wageningen - een groot zonne-energiesysteem plaatsen op het dak van het Marin in Wageningen. Door één of meerdere 'zonnestroomdelen' te kopen delen eigenaren mee in de opbrengst van het systeem. Wageningen op Zon heeft circa 800 zonnestroomdelen ter beschikking. Staan de zonnepanelen niet op het eigen dak, maar op dat van een ander, dan kan men vaak een aanzienlijke korting krijgen op de energiebelasting. Dit verlaagde tarief staat ook bekend als salderen op afstand. Eén zonnestroomdeel (de opbrengst van één zonnepaneel) levert jaarlijks gemiddeld 225 kWh. De opbrengst van de zonnestroomdelen waarin de deelnemer investeert wordt afgetrokken van de eigen energierekening. Meer informatie www.wageningenopzon.nl en de duurzaamheidspagina van de gemeente Wageningen.

- Eigenaren van monumenten zouden zeer geholpen zijn met een deskundig maatwerkadvies om energiebesparende maatregelen te nemen, dat is afgestemd op de specifieke monumentale waarde ervan. De gemeente Wageningen zou dit soort adviezen kunnen faciliteren.
- De gemeente kan subsidie verstrekken voor duurzame monumentenadviezen gericht op energiebesparende maatregelen subsidie verstrekken; op voorwaarde van uitvoering! Daarnaast zou de gemeente een laagrentende lening voor het nemen van energiebesparende voorzieningen in een rijksmonument, een gemeentelijk monument of een beeldbepalend pand kunnen verstrekken ⁴.

Indien u hierover vragen heeft dan zullen wij die graag beantwoorden.
Met vriendelijke groet, namens Wageningen Monumentaal,
René Siemens.

---

⁴ Een inspirerend voorbeeld is de Beleidsregel financiering restauratie en energiemaatregelen voor monumenten uit het Utrechts Restauratiefonds (URF, B&W Utrecht d.d. 3 september 2013). Uit dit fonds van de gemeente Utrecht (bij het Nationaal Restauratiefonds) worden laagrentende leningen verstrekt ten behoeve van restauraties van monumenten en het aanbrengen van energiebesparende voorzieningen. De basis hiervoor is een samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeente Utrecht en de Stichting Nationaal Restauratiefonds inzake een revolving fund.